

Rujenedes al cunfin – Sprachen an der Grenze – Lingue al confine

Chësc l titul dl'ancunteda che l Istitut Ladin „Micurà de Rü“ y l Assessorat provinziel ala Cultura Ladina mët a jì n vënderdi ai 6 de nuvëmer dala 17.00 tl Palais Widmann a Bulsan. L Sudtirolo ie n luech de ancunteda de rujenedes y cultures desfrëntes. Tenian cont y respetan un cun l auter la defrëntes danter la rujenedes iel trüep ponc ulache n possa se ancunté. L ne n'ie nia mé una na vijion, un n pont de ududa dl mond, y la gran varietà de rujenedes nes l desmostra. Canche l „auter“ ie udù sciche n pericol per nosta ntegrità possa i cunfins linguistics fermenté te nëus laite – y nsci dé vita a n rëm a chël che l ne n'ie nia mesun ti vester. Datrai crësc pona nce la tēma che l „auter“ pudëssa vester n pericol per mi identità. Y canche n vëij tl „auter“ dantaldut la desfrëntes, pona crësc la destanzas a uedl udan. L suzed che n valguna rujenedes ne n'ie dant o do dut ntëur nia plu bones de spieghé l mond te chël che vivon. L semea che mé l nglëisc sibe bon de jì a pën cun i tēmps.

- Ie pa chësta la rujeneda che nes fej senti a cësa sun dut l mond: la tle universela?
- Ie pa n valguna rujenedes plu mpurtantes de autres?
- Saral pa tl dauni na valivazion dla rujenedes, o arà pa rujenedes singules mo na rejon de vester?

Sce dajon n'udleda ala rujeneda dl ujin se rendons cont che la paroles ne ie povester nia medemes, ma che uniun cëla mpo de dé n senificat a si ejistënza n raport a si cumenanza. Ncueicundi messons duc canc se cunfrunté cun la realteies sociolinguistics y cultureles che nce te nosta provinzia devënta de plu da di a di. La realtà de Sudtirolo desmostra che l cunviver ie puscibl y monce de utl, zënza refudé o lascé jì sot si identità. Se giauri a de plu rujenedes ie nce na tle per diventé deberieda zitadins dl Europa. L ie n nvit a se ancunté. L ne n'ie nia assé defënder chël che son o chël che minon de vester. Tla vita da uni di se rëndon cont che l cunfront cun i autri nes dà nce la puscibltà per comuniché cun l'otra realteies de vita, cun l'otra cultures che ie ntëur a nëus via. L nes à sapù mpurtant y nteressant ti jì incontra ala tematica da doi ponc de ududa desfrënc: da nord y da sud. Per rujené deberieda dla mplicacions sociolinguistics de chësta nosta realtà, an nvià ite doi linguisc recunesciui: Tullio De Mauro y Hans GoebL.

Tullio De Mauro ie nasciù a Torre Annunziata (Napoli) tl 1932.

Èl se dà ju cun linguistica taliana, sociolinguistica y cun problematiches educatives y scolastiche che à da nfé cun la rujeneda. Èl à nsenià ala „Sapienza“ de Roma dal 1974 al 2007 sciche professëur de filosofia dla rujeneda y linguistica generela.

De Mauro ie autëur de trüep libri. Danter chisc ulons recurdé l'analisa critica dl *Course de linguistique général de Ferdinand Saussure* (1967¹), *Guida all'uso delle parole* (1980¹), *Storia linguistica dell'Italia unita* (1963¹). L à nce dat vita y coordinà l *Grande dizionario della lingua italiana dell'uso-GRADIT* (8 voll. 2007²) y l *Primo tesoro della lingua letteraria italiana del Novecento* (del 2007¹).

Sculeies y cumpanies de Trënt y Cosenza à laurà ora n portal cun truepa nfirmazions biobibliografiches: www.tulliodemauro.com

Hans GoebL ie nasciù a Viena tl 1943.

L ie professëur de linguistica franzëusa y taliana tl dipartimënt de Romanistica dl'Università de Salzburg. Èl ie a cë dl proiet „Atlant linguistich dl ladin dolomitich y di dialec vejins“ (ALD I y II). GoebL lëura deberieda ai Istitut Ladins „Micurà de Rü“ y „majon di fasegn“. L fej pert dl cumité scientific y dl cumité de redazion dla revista „Ladinia“, data ora dal Istitut Ladin de San Martin de Tor. L ie cumëmer de truepa associazions scientifices, y danter chëstes cun ncëria ufiziela: Société de linguistique romane, Società di linguistica italiana y

Gesellschaft für Klassifikation. Goebel ist Mitglied der wissenschaftlichen ÖFG (Österreichische Forschungsgemeinschaft) und verantwortlich für die FWF (Fonds zur Förderung wissenschaftlicher Forschung).

Sein Portal ist:

www.sbg.ac.at/rom/people/prof/goebl/goebl.htm